

ХАБАРШЫ

«Педагогика ғылымдары» сериясы,
№2 (50), 2016 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2001 ж. бастап шығады

Бас редактор:
п.ғ.д., проф. Қ.Қ. Жампеисова

Бас редактордың орынбасары:
п.ғ.к., проф. С.Г. Тажбаева

Редакция алқасы:
акад., п.ғ.д., психол.ғ.д., проф.
Г.П. Новикова (Ресей),
филос.ғ.д., проф. Ф.Валькенхерст
(Германия),
PhD Ниномия Такаси (Жапония),
акад., п.ғ.д., проф.
Е.В. Андриенко (Ресей),
п.ғ.д., проф. Н.П. Шишляникова
(Хакасия),
акад. п.ғ.к. Р.С. Гуревич (Украина),
п.ғ.к., доц. Р.Т. Сулайманова
(Қырғызстан),
п.ғ.д., проф. Н.Н. Хан,
п.ғ.д., проф. С.М. Кенесбаев,
п.ғ.д., проф. Р.А. Джанабаева,
п.ғ.д., проф. А.Д. Кайдарова,
п.ғ.д., проф. С.Т. Иманбаева,
п.ғ.д., доц. Г.С. Саудабаева,
п.ғ.к., проф. Ш.Ж. Колумбаева,
п.ғ.к., проф. С.И. Калиева,
п.ғ.к., доц. С.С. Жумашева,
филол.ғ.к., доц. Б.Е. Букабаева

© Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық
университеті, 2016

Қазақстан Республикасының мәдениет
және ақпарат министрлігінде
2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген
№10104-Ж

Басуға 11.05.2016 қол қойылды.
Таралымы 300 дана.
Көлемі 49,5 е.б.т.
Пішімі 60x84 1/8. Тапсырыс 72

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13
Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті «Ұлағат»
баспасының баспаханасында басылды

ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ
ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Жампеисова К.К. Актуальные проблемы педагогического образования Республики Казахстан.....	7
Zhampeisova K.K. Topical issues of pedagogical education of Republic Kazakhstan.....	
Ә.С. Бейсенова, Д.Т. Алиаскаров, М.Д. Алиев. Географиялық білім беруде географиялық ақпараттық жүйе (ГАЗ) технологияларын тиімді пайдалану.....	14
Beisenova A.S., Aliaskarov D.T., Aliyev M.D. The effective use of geographic information technologies (GIS) in the geographic formations.....	
Шарипов К.О., Омирзакова К.К., Жакыпбекова С.С., Мухамадиева Е.О., Яхин Р.Ф. Полиязычное образование как фактор подготовки конкурентноспособных медицинских специалистов.....	18
Sharipov K.O., Omirzakova K.K., Zhakupbekova S.S., Mukhamadieva E.O., Yakhin R.F. Multilingual education as factor of preparation competitive medical specialists.....	
М.Н. Оспанбекова. Жаңартылған білім мазмұнын оқып-үйренудегі рефлексияның мәні.....	22
Osplanbekova M.N. The importance of reflection in the study of renovated contents of knowledge.....	
Андриенко Е.В. Современные ценности студентов педагогического вуза в социокультурном контексте.....	27
E.V. Andrienko. Sociocultural context of modern educational values in professional training of university students.....	
К.К. Куламбаева, А.К. Садыкова. Военное образование в трудах военных ученых и специалистов.....	32
K.K. Kulambayeva, A.K. Sadykova. Military education in the works of military scientists and specialists.....	
К.К. Куламбаева, А.К. Садыкова. Әскери ғалымдар мен мамандардың еңбектерінде әскери білім сұрақтары.	
Дабылтаева Р.Е., Джамалдинова М.Т. Когнитивная лингвокультурологическая методология иноязычного образования как основа системы иноязычного образования.....	35
Dabylytaeva R. E., Dzhamalidinova M.T. Cognitive Linguoculturological Methodology of Foreign Language Education as a Basis of Foreign Language Education System.....	
Чумбалова Г.М., Ботагаева У.А., Кокенова З.К. Использование инновационных методов при работе над научным текстом.....	40
G.Chumbalova, U.Botatayeva, Z.Kokenova. Applying the innovative methods when working with the scientific test.....	
Бактыбаев Ж.Ш., Тусубаева Ж.М. Образовательные технологии в области дистанционного обучения как интеграция Казахстана в международное образовательное пространство.....	44
Baktybayev Zh.Sh., Tussubaeva Zh.M. Educational technology in the field of distance learning as the integration of Kazakhstan in the international educational space.....	
Мизанбеков С.К., Кульбаева А.Ж. Развитие письменной речи студентов технических вузов на основе текстов профессионального содержания.....	48
Mizanbekov S.K., Kulbaeva A.Z. Development of written speech students of technical universities based on professional texts.....	
Шиндаулова Р.Б., Бекмухамедов Б.М. Предпосылки становления ноогуманистической педагогики как парадигмальной тенденции в современной педагогической науке.....	53
R.Shindaulova, B.Bekmukhamedov. General theses of noohumanistic pedagogy as a paradigmatic tendency in contemporary pedagogics.....	
А.Т. Мамекова. Оқыту үрдісіндегі білімгерлердің қарым-қатынасындағы кедергілер.....	57
Mamekova A. Students interactive psychological barriers in the process of learning.....	
А.С. Нуржигитов. «Психология және адам дамуы» пәнін оқытуда интербелсенді әдістерді пайдаланудың кейбір мүмкіндіктері.....	62
Nurzhitov A.S. Some possibilities to use interactive methods in the subject «Psychology and human development».....	
З.В. Яшимбетова - Communicative language teaching.....	65
Z.B. Yeshimbetova. Тілдік қарым-қатынасқа үйрету.....	

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия
«Педагогические науки»,
№2 (50), 2016 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2001 года.

Главный редактор:
д.п.н., проф. К.К. Жамписова

Зам. главного редактора:
к.п.н., проф. С.Г. Тажбаева

Редакционная коллегия:
акад., д.п.н., д.психол.н., проф.
Г.П. Новикова (Россия),
д.филос.н., проф. Ф.Валькенхерст
(Германия),
PhD Ниномия Такаси (Япония),
акад., д.п.н., проф.
Е.В. Андриенко (Россия),
д.п.н., проф. Н.П. Шишляникова
(Хакасия),
акад. к.п.н. Р.С. Гуревич (Украина),
к.п.н., доц. Р.Т. Сулайманова
(Кыргызстан),
д.п.н., проф. Н.Н. Хан,
д.п.н., проф. С.М. Кенесбаев,
д.п.н., проф. Р.А. Джанабаева,
д.п.н., проф. А.Д. Кайдарова,
д.п.н., проф. С.Т. Иманбаева,
д.п.н., доц. Г.С. Саудабаева,
к.п.н., проф. Ш.Ж. Колумбаева,
к.п.н., проф. С.И. Калиева,
к.п.н., доц. С.С. Жумашева,
к.филол.н., доц. Б.Е. Букабаева

© Казахский национальный педагогический университет имени Абая, 2016

Зарегистрировано в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан 8 мая 2009 г. №10104-Ж

Подписано в печать 11.05.2016.
Формат 60x84 1/8.
Объем 49,5 уч.-изд.л.
Тираж 300 экз. Заказ 72

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Улағат»
Казахского национального педагогического университета им. Абая

А.А. Баянбаева, М.Б. Сайынова, М.А. Абдиқаймова. Ағылшын тілінде оқытудың теориялық-лингвистикалық негіздері.....	70
Баянбаева А.А., Сайынова М.Б., Абдиқаймова М.А. Theoretical and Linguistic Bases of Training in English.	
Бахытжан Зеядаулы. Шет тілі сабақтарында компьютерлік технологияларды қолданудың маңызы.....	74
Zeyadauly Bakhytzhayev. The Importance of Using Computer technologies at Foreign Language Lessons	
Г.А. Ризаходжаева, Д.А. Рахимова, К.М. Беркімбаев. Болашақ мамандардың кәсіби күзiреттілігін қалыптастыру жолдары.....	78
Rizakhoyayeva G.A., Rahimova D.A., Berkimbaev K.M. The ways of future specialists' professional competence formation.	
Ф.А. Дауитова. Шеттілдік білім берудегі когнитивті-лингвомәдени кешеннің мазмұны.....	82
Dauitova F.A. The content of cognitive-linguacultural complex in foreign language education.	
S.T.Sirgebayeva., K.K.Kydyrbay., Zh.T.Kyrykbayeva. Problems in teaching reading.....	86
С.Т. Сиргебаева, Қ.К. Қыдырбай, Ж.Т. Қырықбаева. Мәнерлеп оқуды үйретудің қиындықтары.	
Кожаева С.К. Социально-педагогические технологии и имитационное моделирование профессиональной деятельности социального педагога (на материале фильмов Еркема Турсунова).....	89
Kozhayeva S. Socio-educational technology and simulation of professional work of the social teacher (Based on ErmekTursunov films)	
Ибрагимова К.К. К вопросу определения понятия «дискурс» как лингвистической категории	94
Ibragimova K.K. The issue definition of "discourse" as a linguistic categories.	
I.V. Kildyushova, M.K. Makisheva. Characteristics of language teaching to foreigners for a master's degree program.....	100
И.В. Кильдюшова, М.К. Макишева. Шетелдіктерді магистратураға дайындаудың тілдік ерекшеліктері.	
Ninomiya Takashi, Bekebasova A., Shadayeva M. カザフ語依頼表現の記述:□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□.....	103

ЖОҒАРЫ МЕКТЕП
ЫСШАЯ ШКОЛА

У.М. Абдиганбарова, Б.М. Баймуханбетов. Болашақ мұғалімдердің лидерлік сапасын қалыптастырудың құрылымдық моделі.....	108
Абдиганбарова У.М., Баймуханбетов Б.М. The structural model of the future teachers' leadership qualities.	
М.С. Жолшаева. Дәстүрлі және қазіргі дастарқан мәдениетінің тәрбиелік мәні.....	112
M.S. Zholshayeva. Educational potential of the dastarkhan for traditional and.	
К.Т. Ыбырымжанов, Г.С. Майлыбаева. Қазақстан жастарының азаматтық-партиоттық қасиеттерін «Мәңгілік Ел» идеясы негізінде дамыту.....	116
Ybyraimzhanov K.T., Mailybaeva G.S. The development of civil and patriotic qualities of kazakh youth on the basis of ideas "Mangilik El".	
Г.С. Саудабаева, М.А. Айтбаева. Орта кәсіптік оқу мекемелерінің білім алушыларына патриоттық тәрбие берудің жүйелілік тәсілі.....	122
G.S. Saudabayeva. M.A.Aitbayeva. Approach of the systems to patriotic education of students middle professional educational establishments.	
Р.Ш. Избасарова, А.Е. Аликеева. Биология пәнінде этнопедагогикалық элементтерді пайдаланудың қажеттілігі.....	126
Izbassarova R., Alikeeva A. Necessity of application of elements of folk pedagogics on biology MODERN CULTURE	
Оспанова Б.А., Орманова И.А. Психолого-педагогические условия формирования акме-креативной компетенции будущего учителя русского языка и литературы.....	131
B.A.Ospanova., Y.A. Ormanova. Psycho-pedagogical conditions of formation-acme creative competence of future teachers of russian language and literature.	

Abai Kazakh National Pedagogical
University

**KNABARSHY-VESTNIK-THE HERALD
of Pedagogical sciences**

№2 (50), 2016 y.

Periodicity: Four issues per year
Since 2001

Editor-in-chief:

Doctor of pedagogical sciences, professor:
K.K. Zhampeisova

Deputy editor-in-chief:

Candidate of pedagogical sciences,
professor: **S.G. Tazhbayeva**

Editorial board:

Academician, Doctor of psychology,
professor **G.P. Novikov** (Russia)

Doctor of philosophy, professor:
F.Valkenherst (Germany)

PhD **Ninomiya Takasi** (Japan)

Academician, Doctor of pedagogical
sciences, professor **E.V.Andrienko** (Russia)

Doctor of pedagogical sciences, professor
N.P. Shishlinkova (Hakasiya)

Academician, candidate of pedagogical
sciences, professor **P.S.Gurevich** (Ukraine)

Candidate of pedagogical sciences,
professor **P.T. Sulaimanova** (Kyrgyzstan)

Doctor of pedagogical sciences, professor
N.N. Han,

Doctor of pedagogical sciences, professor
S.M. Kenesbayev,

Doctor of pedagogical sciences, professor
P.A. Dzhanaeva,

Doctor of pedagogical sciences, professor
A.D. Kaidarova,

Doctor of pedagogical sciences, professor
S.T. Imanberdiev,

Doctor of pedagogical sciences, professor
G.S. Saudabayeva,

Candidate of pedagogical sciences,
professor **Sh.Zh. Kolumbayeva,**

Candidate of pedagogical sciences,
professor **S.I. Kalieva,**

Candidate of pedagogical sciences,
professor **S.S. Zhumasheva,**

Candidate of philological sciences, docent
B.E. Bukabayeva

© Abai Kazakh National Pedagogical
University, 2016

Registered: The Ministry of Culture and
information of the Republic of Kazakhstan
May 8, 2009 № 10104-J

Signed Print: 11.05.2016

Format: 60x84 1/8.

The volume of publications in printed
sheets: 49,5

Circulation: 300 Order: 72
050010

Almaty c.

13 Dostyk av. , Abai KazNPU

‘Ulagat’ Publishing House Abai KazNPU

- Жетписбаева Б.А., Шайхызада Ж.Г.** К вопросу об определении понятия «технология иноязычной подготовки в ВУЗе»..... 136
- Zhetpisbayeva B.A., Shaikhyzada Zh.G.** To the question on defining the concept “technology of foreign language training in a higher educational establishment”.
- Г.Р. Бахтиярова, Н.К. Нұртазина.** Этномәдени құндылықтар негізінде студенттерге патриоттық тәрбие берудің мүмкіндіктері..... 142
- Bakhtiyarova G. R., Nurtazina N. K.** Possibilities of patriotic education of students on the basis of ethnic and cultural values.
- Т.Б. Кенжебаева.** Болашақ мұғалімдердің зияткерлік әлеуетін дамыту шарттары..... 149
- Kenzhebayeva T.B.** Conditions of development of intellectual potential of future teachers.
- Анарбек Н., Жунисова Б.** Критерий духовности личности: основные подходы..... 152
- Anarbek N., Zhunisova B.** Criteria of spirituality of the personality of a student: main approaches.
- А.Айтпапбет.** Грек-рим стиліндегі жоғары білікті балуандардың физикалық қасиеттерін дамыту ерекшеліктері..... 157
- A.Aytpapbet.** The developing features of physical qualities of greco-roman style wrestlers of high qualification.
- А.Ж. Кушербаева.** Жоғары оқу орындарында болашақ кәсіби маманның ақпараттық құзыреттілігін қалыптастыру маңызы..... 160
- Kusherbayeva A.Zh.** The importance of formation of information competence of future specialists in higher education institutions.
- М.С. Қурғамбеков.** Болашақ мамандарға кәсіби білім беру арқылы техникалық шығармашылық қабілетін дамыту..... 164
- Kurgambekov M.S.** Developing technical-creative flairs of future specialists through trade education.
- Ж.Т. Жылтырова.** Аграрлық саладағы студенттерге кәсіби-бағытталған шеттілдік білім беру мәселелері..... 167
- Zh.T. Zhylytyrova.** Challenges of professionally-oriented foreign language education for the students of agricultural sector.
- Карбаева Ш.Ш.** Личностно-ориентированный подход как важное условие эффективности процесса обучения..... 171
- Sholpan Sh.Karbayeva.** Individual-oriented approach as an important condition for the effectiveness of the learning process.
- А.М. Исаева.** Жоғарғы оқу орнындағы сапа менеджмент жүйесінің рөлі..... 176
- Isayeva A.M.** The role of Quality Management system in Higher educational Establishment
- П.К. Искакова, Б.Т. Керимбаева.** Бүгінгі педагогтың білім берудегі инновациялары мен дәстүрлері..... 181
- Iskakova P.K., Kerimbaeva B.T.** Innovation and tradition in the education of the formation of the modern teacher.
- Бегунова М.С.** Сущность исследовательской компетенции как одной из составляющих компетенций современного преподавателя ИЯ..... 185
- Begunova M.S.** The issue of gnostic competence as a part of major competences of a modern FL teacher.
- С.С. Чункенова.** Педагогикалық қарым-қатынас мәдениеті..... 189
- Chunkenova S.S.** The culture of pedagogical communication.
- Анарбаев А.К.** Особенности соревновательной деятельности борцов..... 196
- Anarbaev A.K.** Peculiarities of competitive activity of wrestlers.
- С.К. Мамилина.** Студенттердің лидерлік сапа қасиеттерін дамытудың педагогикалық шарттары..... 200
- Mamilina S.K.** Pedagogical conditions of development of leadership qualities of students.
- Р.М. Рысбекова.** Қазақ халық музыкасының патриоттық тәрбие берудегі мүмкіндіктері..... 205
- Rysbekova R.M.** Possibilities of kazakh folk music in patriotic education.
- Тулєпова С.И.** Синергетические, квалиметрические и компетентностные подходы к изучению управления качеством педагогического образования в высшей школе..... 210
- Tulepova S.I.** Synergetical their qualitative and competence approach learning management quality of teacher education in higher education.

Summary

The developing features of physical qualities of greco-roman style wrestlers of high qualification

Aytpanbet A. – master, Kazakh academy of sport and tourism, *amanzhol.79@bk.ru*

In this article levels of development of power and high-speed and power qualities of the athletes of high qualification specializing in Greco-Roman wrestling are considered.

As a result of research the level of development of power and high-speed and power qualities of the athletes of high qualification specializing in Greco-Roman wrestling was revealed. The analysis of experimental data testifies that leaders in Greco-Roman wrestling are power qualities which cause increase of growth of sports skill from KMS to MS. The obtained data can be used at construction and control of training process of athletes with high qualification who specialize on Greco-Roman wrestling and other type of single combats.

Key words: speed-power qualities, master of sports, candidates for master of sports.

УДК: 378.091.12:81

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА БОЛАШАҚ МАМАННЫҢ АҚПАРТТЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МАҢЫЗЫ

А.Ж. Кушербаева – Алматы Технологиялық Университетінің оқытушысы, *anar_zhumabek@mail.ru*

Мақалада жоғары оқу орнында болашақ маманның ақпараттық құзыреттілігін қалыптастыру мәселелері қарастырылады. Мақалада «ақпараттық қоғам», «ақпарат» «ақпараттық құзыреттілік» түсініктеріне философиялық, педагогикалық тұрғыдан анықтама берілді. Қазіргі таңда білім беруді дамыту ақпараттық технологияларды меңгерумен, ақпараттың барлық түрімен жұмыс істей алуымен тығыз байланысты. Бұл тұрғыда студенттердің ақпараттық-технологиялық құзыреттілігін қалыптастыру қажеттілігі алдыңғы кезекте оқу үдерісін ақпараттандыру және оқу іс-әрекетінің барлық түрінде ақпараттық технологияларды пайдалану үдерістерін үлгілеумен байланыстыруға болады. Қазіргі жағдайда ақпарат кеңістігінің ұлғаюы қол жетімді Интернет, электронды кітапхана, қашықтықтан білім беру, жеке компьютерді қолдану деңгейін көтеру сияқты ерекшеліктерге ие болып отыр. Осыған орай ақпараттық құзыретті қалыптастыру - саналы шешім қабылдауға, өз бетінше мақсат қоюға, оны негіздеуге, жоспарлауға, осы мақсаттарға жету үшін танымдық қызметтерді жүзеге асыруға, табуға, талдауға, іріктеу жасауға, қайта құруға, сақтауға, түсіндіруге және оларды жүзеге асыру үшін ақпараттарды қолдануға мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: ақпарат, ақпараттық технологиялық құзыреттілік, ақпараттық технология, ақпараттық қоғам.

Адам мінез-құлқының ең көне уәдемесінің бірі – басқаларды түсінуге және маңындағылардың оны да түсінуіне деген талпынысы болып табылады. Адам қоғамының көпғасырлық тарихын ақпаратты жинау әдістері және формаларын жетілдірудің ілгері үдерісі, өңдеу және жеткізу, сонымен қатар, басқалардың ойын түсіну және қабылдау мүмкіндіктері мен әдіс-амалдары сипаттайды. Жеке тұлға сияқты, қоғам да негізінен алынған ақпарат көлемінің ұлғайғанын ғана емес, оны өңдеу және жеткізу тиімділігінің жоғарылауына, ақпаратты күнделікті қолдану мүмкіндіктерінің кеңейуіне деген өмірлік қызығушылықтарын тудырады. Ақпаратты жариялау түрі, оны жинау және таратудың техникалық мүмкіндіктері әрдайым жетіліп отырады. ХХІ ғасырдың басында әлемде ақпаратқа қол жетімді болатын жаһандық ақпараттық инфроқұрылым қамтамасыз етілді.

«Ақпараттық қоғам» түсінігі жақында пайда болды. Ғалымдармен және қоғаммен шынында бірыңғай жаһандық ақпаратты-телекоммуникациялық кеңістікті құру мүмкіндігі талқылануда және сәйкес технологиялар жасалып жатыр. Алайда бастысы соңғы он жыл ішіндегі Жердегі жетістіктер – білім қарқынының және оларды өңдеу құралдырының өсуі. Егер ХХ ғасырдың 70 – жылдары адамзат білімінің көлемі 10 жылда екі есе өссе, 80 – жылдары – 5 есе, 90 – жылдары іс жүзінде әр жыл сайын адамзат білімінің көлемі екі еселеніп отырды [1, 20 б.]. Бұл бағыт ақпараттық дүмпудің басталуының куәсі болып табылады, осы үдеріс зер салып зерттелінуді және студенттерді осындай шартта жұмысқа және өмірге дайындауды талап етеді.

Қазіргі педагогикалық білім беру тәжірибесі және әдебиеттерді талдай отырып, студенттердің оқу-танымдық іс-әрекетте ақпараттық-технологиялық құзыреттілігін қалыптастыру мәселесін зерттеумен әртүрлі ғылым саласының өкілдері: философтар, әлеуметтанушылар, психологтар, педагогтар, және т.б. айналысатындығын көрсетті.

Мұндағы баса назар аударатын мәселе – ақпарат ұғымы, оның түрлері мен қасиеттері, тірі және өлі жүйелердегі ақпараттық үдерістер, оларды жүзеге асыру мен сипаттау тәсілдері, ақпаратты

басқару, тұлға және қоғам үшін құндылық пен қауіпсіздік мәселелері. Философияда «ақпарат» ұғымына қатысты екі қарама-қарсы көзқарасты кездестіруге және оларды бірнеше бағытқа бөліп қарастыруға болады. Алғашқы бағытты қолдайтындар Т.Г.Лешкевич, Л.Б.Баженов, И.Б.Новик, Ә.Н.Нысанбаев ақпаратты барлық материалдық нысандардың қасиеті ретінде, яғни материяның атрибуты ретінде көрсетеді. Екінші бағыттың өкілдері – В.В.Вержбицкий, Н.И.Жуков, Г.Ж.Нұрышева және т.б. – ақпаратты өзіндік ұйымдастыратын жүйелердің қызметі ретінде көрсетеді [2].

Ақпарат – (латын тілінен аударғанда «*infarmatio*»): баяндау, түсіндіру деген мағынаны білдіреді) – адамдардың қарым-қатынас барысында берілетін мәліметтер мен білімдер, бірақ ең алдымен, объективті әлемдегі ерекше текті үдерістер. Атап айтсақ, ақпараттық үдерістердің болуымен байланысты объективті әлемнің негізгі қасиеттерінің бірі ретінде түсіндіріліп, оның белгілік мәнге ие болуы, жүйенің өмір сүруінің факторы болған кезде ақпарат өзекті бола бастайды. Ақпарат қоғамына байланысты әртүрлі салалардан келіп түсетін, әртүрлі мазмұндық мәні бар және берілу формалары әртүрлі адамның ақпаратпен жұмыс істеу әрекетіндегі біліктілігі ақпараттық құзыреттіліктің негізін құрайды.

Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейін білім беруді дамыту тұжырымдамасында ақпараттық құзыреттілік-ақпараттық технологияларды меңгеру, ақпараттың барлық түрлерімен жұмыс істей білуі болып табылады [3, 68 б.]. Студенттердің ақпараттық-технологиялық құзыреттілігін қалыптастыру қажеттілігі алдыңғы кезекте оқу үдерісін ақпараттандыру және оқу іс-әрекетінің барлық түрінде ақпараттық технологияларды пайдалану үдерістерін үлгілеу мәселесімен байланысты. Бұл тұрғыда, компьютер қоршаған әлемді танудың құралы болып табылады. Ақпараттық-технологиялық құзыреттілігін қалыптастырудың қажетті компоненттерінің бірі ретінде өзінің мәні бойынша шешілетін мәселелерді анықтайтын білім беру ортасы алынады.

Ақпараттық технологияларды пайдалану тиімділігі, білім беруді дербестендіру мүмкіндіктері оқытушының ақпараттық-технологиялық құзыреттілігінің деңгейіне, білім беру үдерісіндегі оқу пәндерінде ақпараттық технологияларды пайдалануға дайындық дәрежесіне тәуелді болады. Зерттеушілердің пікірінше, бұл құзыреттіліктердің ішіндегі маңызды компоненттерінің бірі ретінде ақпараттық кеңістікті ұйымдастыру, жеке тұлғаның ақпараттық дүниетанымын қалыптастыру және оның сыртқы ақпараттық кеңістікпен өзара әрекеттесу мәселелерімен байланысты болатын ақпараттық құраушы алынады. Кеңістік ұйымдасқан орта ретінде және ақпарат осы ортаның күйі ретінде кез келген ғылым саласының зерттеу пәні болып табылады.

Енді біз, «ақпараттық құзыреттілік дегеніміз не?» деген сауалға жан-жақты тоқталайық. Жалпы «құзыреттілік» ұғымы латын тілінен «*comprententio*» аударғанда «жасай алу, қабілетті, сәйкес келетін» деген мағынаны білдіреді. Сонымен қатар, бір нәрседен хабары бар, қандай да бір мәселені шешудің жолын білетін, беделді, толық құқықты, қолында билігі бар, қабілетті адам.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті орта білім беру стандартында «**құзырет** – қойылған мақсаттарға жету үшін ішкі және сыртқы ресурстарды тиімді іске асыруға дайындық; жеке және қоғамдық қажеттіліктерді қанағаттандыру мақсатында табысты іс-әрекетке дайындық, білім беру жүйесінде әлеуметтік тапсырысты құрайды», - деп көрсетілген. «**Құзыреттілік** – оқушылардың іс-әрекеттің әмбебап тәсілдерін меңгеруінен көрінетін білім нәтижесі», - делінген. Сонымен бірге, оқу қызметі үш құрамдас бөліктердің тұтастығын береді: ақпараттық, проблеманың шешімін табу құзыреттілігі (өзіндік менеджмент) және коммуникативтік құзыреттіліктер [4].

Ақпараттық құзыреттілік: саналы шешім қабылдауға, өз бетінше мақсат қоюға, оны негіздеуге, жоспарлауға, осы мақсаттарға жету үшін танымдық қызметтерді жүзеге асыруға, табуға, талдауға, іріктеу жасауға, қайта құруға, сақтауға, түсіндіруге және оларды ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың көмегімен шешуге; логикалық операцияларды (талдау, жинақтау, қорыту, құрылымдау, тікелей және жанама дәлелдеме, ұқсастығы бойынша дәлелдеме, модельдеу, ойлау эксперименті, материалдарды жүйелеу) қолдана отырып, ақпараттарды өңдеуге; өз қызметін жоспарлау және жүзеге асыру үшін ақпараттарды қолдануға мүмкіндік береді.

Проблеманың шешімін табу құзыреттілігі (өзіндік менеджмент): әр түрлі жағдайдағы проблемаларды анықтауға, жауапты шешім қабылдауға, өз шешімінің нәтижесін бағалауға; өз қызметіне мақсат қоюға, оны іске асыру үшін қажетті жағдайларды анықтауға, ондағы жетісіліктерге жету процестерін жоспарлауға және ұйымдастыруға (яғни, барабар міндеттерге технологиялар әзірлеу); өзіндік бағалау мен қорытынды жасауға, өзінің әрекеті мен оның нәтижелерін бағалауды жүзеге асыруға; өзі үшін барабар жағдайлар, іс-әрекет пен мінез-құлық нормаларын таңдауға; барабар қойылған міндеттерге технологиялар таңдауға, технологияларды нақты қадағалауға мүмкіндік туғызады.

Коммуникативтік құзыреттілік: нақты өмірлік жағдайларда өзінің міндеттерін шешу үшін қазақ және басқа тілдерде ауызша және жазбаша коммуникациялардың түрлі құралдарын қолдануға; стиль мен жанрды қатысымдық міндеттердің барабар шешімдерін таңдауға және қолдануға; әдеп нормасына сәйкес өзіндік пікірін білдіруге; өнімді өзара іс-қимылды, оның ішінде басқа да көзқарас пен бағыттарды ұстанатын басқа ұлт өкілдерімен қарым-қатынас диалогына түсе отырып, жанжалдық ахуалды шешуді жүзеге асыруға; жалпы нәтижеге қол жеткізу үшін түрлі позициядағы адамдармен топта қарым-қатынас орнатуға мүмкіндік береді.

Құзыреттіліктер пәндік (пәнаралық және т.б.) және түйінді болып көрсетіледі. Еуропа Кеңесі түйінді құзыреттіліктердің бес тобын айқындаған, соларға ерекше мән беріледі.

1) Көпмәдениетті қоғамда өмір сүру қабілетіне қатысты құзыреттіліктер: расизм мен ксенофобиялар тууына, таралуына жол бермеу, білім беру жастарды өзгешелікті түсіну, бірін-бірі сыйлау, басқа мәдениет тілдері және діндегі адамдармен бірге өмір сүру қабілеті сияқты мәдениетаралық құзыреттермен қаруландыруы керек.

2) Саяси және әлеуметтік құзыреттіліктер: өзіне жауапкершілікті ала білу қабілеті, бірлесіп шешім қабылдауға қатысу, дау-жанжалды зорлық-зомбылықсыз жолмен реттеу, демократиялық институттардың қызмет етуіне қатысу және оны жақсарту.

3) Қоғамдық ақпаратты пайдалану және мойындаумен байланысты құзыреттіліктер жаңа технологияны меңгеру, оны қолдануды түсіну, оның күшті және әлсіз жақтарын айқындау, БАҚ тарататын ақпараттар мен жарнамаларға сыни көзқарас.

4) Қарым-қатынастың ауызша және жазбаша формаларын меңгеруге қатысты құзыреттіліктер, соңғысының жұмыста және қоғамдық өмірдегі маңыздылығы соншалық, оны меңгермеген адамға қоғамнан аластау қаупі төнеді. Осы топқа бүгінгі күні маңызы артып отырған бірнеше тілді білу де жатады.

5) Өмір бойы оқуға қабілеттілік – үздіксіз даярлықтың және кәсіби даярлықтың, сонымен қатар жеке және қоғамдық өмірдің негізі ретінде [5, 53 б.].

Қазіргі жағдайда ақпараттық құзыреттілік ақпарат кеңістігінің ұлғаю жағдайына байланысты ерекше мағынаға ие болып отыр:

- қолжетімді Интернет, аудиовизуалдық бұқаралық ақпарат құралдары және мультимедиялық бағдарламалармен жұмыс жасау мүмкіндігі;
- кітапхананың (соның ішінде электронды) ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз етуші құралы ретінде рөлінің нығаюы;
- қашықтықтан білім беру және оқытудың жаңа әдістемесін дамыту;
- ғылыми байланысты жаһандандыру, ғылыми және білім беретін электрондық жүйені дамыту;
- жеке компьютерді қолдану деңгейін көтеру.

Сонымен, **ақпараттық құзыреттілік** - бұл құзыреттілік білім алушылар іс-әрекетіндегі оқылатын пән және білім саласында, сонымен қатар, қоршаған ортада болатын ақпаратқа деген қатынас дағдысын қамтамасыз етеді. Ақпараттық технология көмегімен (аудио-видео жазылым, БАҚ, электрондық почта, Интернет) ақпаратты өз бетімен іздеу, талдау, іріктеу, қажет ақпаратты жинақтау, түрлендіру, сақтау және оны беру сияқты іскерліктер қалыптасады.

Қазіргі таңда ақпаратты құзыреттілікті қалыптастыру маңызы әр жыл сайын артып барады. Осыған орай, ақпараттық құзыретті қалыптастыру:

- Сыни тұрғыдан ұсынылған ақпараттар негізінде саналы шешім қабылдауға;
- Ақпаратты өз бетімен табуға, талдауға, іріктеу жасауға, қайта құруға, сақтауға, түрлендіруге және тасымалдауға, соның ішінде қазіргі заманғы ақпараттық – коммуникациялық технологиялардың көмегімен аталған жұмыстарды жүзеге асыруға;
- Логикалық операцияларды (талдау, жинақтау, жалпылау, құрылымдау, тікелей және жанама дәлелдеу, аналогия бойынша дәлелдеу, моделдеу, ойша эксперименттеу, материалды жүйелеу) қолдана отырып, ақпаратты өңдеуге;
- Өзінің оқу қызметін жоспарлау және жүзеге асыру үшін ақпараттарды қолдануға мүмкіндік береді [6, 18 б.].

Біздің пайымдауымызша, **ақпараттық құзыреттілік** – ізденпаздықпен, жауапкершілікпен әрекет етуге адамның еңбегінің нәтижесінде байқалатын (көрініс табатын), белгілі бір еңбек функциясын қабілеттілікпен және біліктілікпен АКТ-ны меңгеруіне мүмкіндік беретін (жасайтын) психологиялық жағдай.

Ақпараттық құзыреттілік: сыни тұрғыдан талданған ақпараттар негізінде саналы шешім қабылдау; мұғалімдердің кәсіби қызметінде кез келген проблема мен міндеттерді өз бетінше шешу, мақсат қою, оны негіздеу, жоспарлау және осы мақсаттарға жету үшін танымдық қызметтерді жүзеге асыру, табу, талдау, іріктеу жасау, қайта құру, сақтау, түсіндіру, ақпараттарды тасымалдау, оның ішінде қазіргі заманғы АКТ-ның көмегімен жүзеге асыру; логикалық операцияларды (талдау, жинақтау, қорыту, құрылымдау, тікелей және жанама дәлелдеме, ұқсастығы бойынша дәлелдеме, моделдеу, ойлау эксперименті, материалдарды жүйелеу) қолдана отырып, ақпараттарды өңдеу; қызметін жоспарлау және жүзеге асыру үшін ақпараттарды пайдалану мүмкіндігі деген қорытынды болжам жасай аламыз.

Қазіргі таңдағы ақпараттық қоғам жағдайында **болашақ кәсіби мамандардың ақпараттық құзыреттілігін дамыту көрсеткіштерін төмендегідей анықтауға болады:**

- Білім беру жүйесінің әлемдік ақпараттық кеңістікке саналы түрде енуін қамтамасыз ету;
- ақпараттардың шексіз көлемі мен оны аналитикалық түрде өңдеуді қамтамасыз етуге даярлау;
- интерактивтік телекоммуникациялық технологияларды (Интернет, қашықтықтан оқыту, интерактивтік тақта және т.б.) қолдануға даярлау;
- ақпараттық-білімдік органы модельдеу мен жобалау қабілетін дамыту және осы дағдыны өзіндік кәсіби қызметтеріне пайдалануға дайындау;
- ақпараттық ортада жеке тұлғаның шығармашылық сапасы және өзіндік ақпараттық органы құру дағдыларын, коммуникативтік мәдениетті және өзара байланыс қызметтерін, ақпаратты алу, таңдау, сақтау, қабылдау, түрлендіру, жіберу және бір-бірімен сабақтастыру мәдениеттерін дамыту.

Қазіргі жағдайда білім алушылардың ақпараттық құзыреттілігі кәсіби мамандықтың құрамды бөліктері болып табылады. Сондықтан бұл мәселе болашақ ақпаратты құзырлы маман даярлаудың көкейкесті мәселелерінің бірі ретінде айқындалады.

1 *отв. Ред. Кашлев Ю.Б.//Информация. Дипломатия. Психология. – М.: Известия, 2002.- 616 с.*

2 *Измуханбетова С.С.//Оқушылардың зерттеушілік әрекеттері арқылы коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастырудың педагогикалық шарттары: пед. ғыл. канд. дис. авто-ты.: 13.00.01. – Атырау, 2010.*

3 *Қазақстан Республикасында білім беру жүйесінің 2015 жылға дейінгі даму тұжырымдамасы // Егемен Қазақстан. – Астана, 2003.*

4 *Чошанов М.А.//Гибкая технология проблемно-модульного обучения. – М.: Народное образование, 1996. – 160 с.*

5 *Зимняя И.А. //Компетентностный подход в образовании. Проблемы качества образования. – М.: Уфа Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – С. 34-38.*

6 *Хасенова А., Сағымбекова Г. «Ақпараттық құзыреттілікті қалыптастыру бағыттары» // Білім көкжиегі, № 1. – 2011. – 18 б.*

Резюме

Значение формирования информационной компетентности будущего специалиста в высших учебных заведениях

Кушербаева А.Ж. – преподаватель Алматинского технологического университета, anar_zhumabek@mail.ru

В настоящей статье рассматриваются вопросы формирования информационной компетентности будущего специалиста в высшем учебном заведении. В статье раскрываются такие понятия, как «информационное общество», «информация», «информационная компетентность», которые имеют философский и педагогический смысл. В настоящее время развитие образования тесно связано с освоением и умением работать с любыми видами информационных технологий. В этом плане формирование у студентов информационно-технологической компетентности в первую очередь связано с необходимостью использования информационных технологий во всех процессах учебной деятельности. Увеличение информационного пространства в современных условиях дает возможность доступа к интернету, электронной библиотеке, дистанционному образованию и повышению уровня использования компьютерных программ. В связи с этим формирование информационной компетентности связано с такими навыками, как осознанное принятие решений, самостоятельная постановка целей, обоснование их, планирование и осуществление.

Ключевые слова: информация, информационно-технологическая компетентность, информационная технология, информационное общество.

Summary

The importance of formation of information competence of future specialists in higher education institutions

Kusherbayeva A.Zh. – Teacher of the Almaty Technological University, anar_zhumabek@mail.ru

This article deals with the formation of information competence of the future specialist in higher education. The article reveals concepts such as "information society", "information", "information competence", which have philosophical and pedagogical sense. At present, the development of education is closely linked to the development and the ability to work with all types of information technology. In this regard, the formation of students' information technology competence is primarily due to the need to use information technology in all processes of educational activity. The increase in information space in modern conditions makes it possible to access the Internet, e-library, distance education and awareness-use software programs. In this regard, the formation of information competence is related to skills such as informed decision-making, self-goal setting, study them, planning and implementation.

Keywords: information, information-technological competence, information technology, information society.

ӘОЖ: 377.5

БОЛАШАҚ МАМАНДАРҒА КӘСІБИ БІЛІМ БЕРУ АРҚЫЛЫ ТЕХНИКАЛЫҚ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУ

М.С. Кургамбеков – Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті
e-mail: mergen-66@mail.ru

Мақалада қазіргі кезеңде білім берудің ұлттық моделіне өту оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдері, инновациялық педагогикалық технологиялар, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық жұмыста қалыптасқан бұрынғы ескі сұрлеуден тез арада арылуға қабілетті және нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл мұғалім қандай болуы керек екені қарастырылған. Оқыту теориясының толық қанды меңгерілуінің бастапқы айғағы мұғалімнің өз жұмысына деген шығармашылық ыңғайының болуы, шығармашыл адам бола тұрмай шығармашылыққа үйрену қиын мәселе екені көрсетілген.

Тірек сөздер: Шығармашылық, техникалық, ғылым, тәрбие, тұлға, педагогика, психология.

Қазіргі таңда білім саласында жүргізіліп жатқан реформаның басты мақсаты – ой өрісі жаңашыл, шығармашылық деңгейде қызмет атқара алатын, дүние танымы жоғары, жан-жақты қалыптасқан жеке тұлға тәрбиелеу. Бұл мақсатқа жетудің жолдарын шешу – бүгінгі күннің ең басты талабы.

Еліміздің Президенті Н.Ә.Назарбаев «Білім беру жүйесінің басты міндеті – тұлғаның ұлттық және жалпы азаматтық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде қалыптасуы, дамуы және кәсіптік тұрғыда жетілуі үшін қажетті жағдайлар жасау деп» - деп айтып өтті. [1]. Бұл мақсатқа жету үшін өз жауапкершілігін сезіне алатын, өздігінен әрекет етуге және қабілетті қайшылықтарды ашуға мейлінше жетілген, оны түрлі өзгерістерге дамытуға қабілетті шығармашыл, барлық істі сауатты шеше алатын тұлғаны тәрбиелеу – мақсаттың бірі болып отыр.

Еліміздің болашағы көркейіп, өркениетті елдер қатарына қосылуы бүгінгі ұрпақ бейнесінен көрінеді. Қазіргі білім беру саласындағы басты міндет – әлеуметтік педагогикалық ұйымдастыру тұрғысынан білім мазмұнына жаңалық енгізудің тиімді жаңа әдістерін іздестіру мен оларды жүзеге асыратын әдістер даярлау. Ол қай уақытта да ең өзекті мәселелер қатарына жатқызылып келеді. Олай болатыны, қоғамның әлеуметтік-экономикалық міндеттеріне сай өскелең ұрпақты өмірге бейімдеудің жаңа талаптары туындап отыр. Сондай мәселелердің бірі бүгінгі қоғамдық сұраныстың өсуіне байланысты орта мектеп оқушыларының әлеуметтік құзырлыққа даярлығын жетілдіру, ал оны шешудің бір жолы оқу үрдісінде инновациялық педагогикалық технологияларды тиімді пайдалана білуде болып отыр.

Қазіргі кезеңде білім берудің ұлттық моделіне өту оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, инновациялық педагогикалық технологияларды игерген, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық жұмыста қалыптасқан бұрынғы ескі сұрлеуден тез арада арылуға қабілетті және нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл мұғалім болуын қажет етеді. Оқыту теориясының толық қанды меңгерілуінің бастапқы айғағы мұғалімнің өз жұмысына деген шығармашылық ыңғайының болуы. Өзің шығармашыл адам бола тұрмай шығармашылыққа үйрете алмайсың. Ал өзінді осы тұрғысында көрсету үшін сабақтарға аса тыңғылықты дайындалу керек.